

De Bunzing

Marijke Wallage

Jonge Bunzing, ♂.
Foto: S. Broekhuizen

Naar aanleiding van de oprichting van een vereniging van 'Murde-jagers', oftewel bunzingvangers stonden er eind mei berichten in enkele kranten die kunnen worden samengevat onder de kop 'Bunzing belaagt vogelstand' (Emmer Courant). De bunzingvangers hebben zich verenigd, onder andere omdat ze vinden dat er 'té veel' Bunzingen zijn.

Daarop wil ik hier ingaan: hoe veel Bunzingen zijn er en belaagt de Bunzing 'de' vogels?

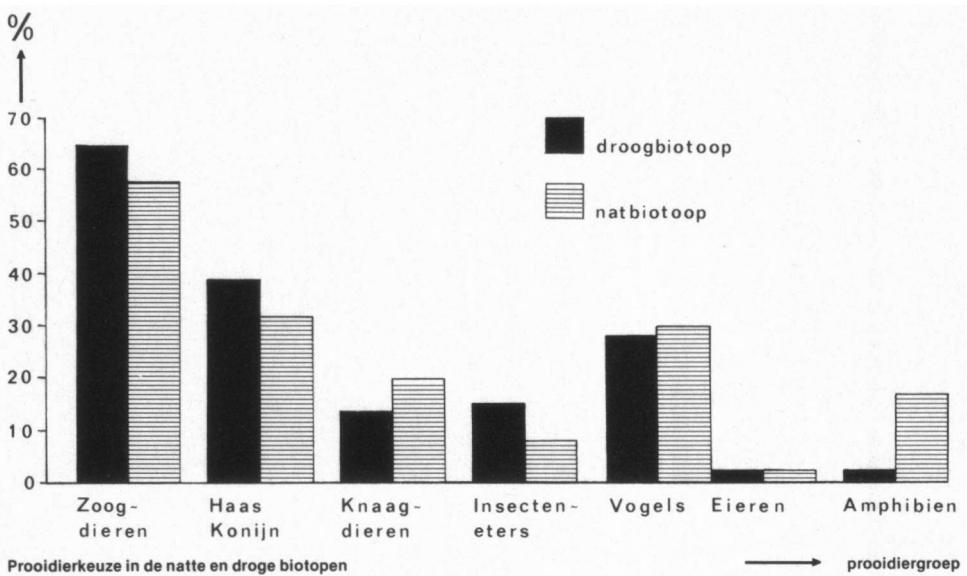
Hoeveel zijn er?

Dat is niet bekend. Bunzingen leven in het verborgene, gaan schuil in hoge, ruige vegetatie en zijn voornamelijk 's nachts actief. Hun aantallen zijn daardoor moeilijk te bepalen. Wel is men het er over eens dat ze bedreigd worden door de veranderingen in het landschap. Om Kruithof, secretaris van de bunzingvangers te citeren: 'Wêr 't ruilferkaveling west hat, duorret it jieren ear 't der wer aardich murder binne' (Leeuwarder Courant 12-5-'82).

Om dat te begrijpen moeten wij een kijken naar het biotoop waarin de Bunzing leeft.

Biotoop

Uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) aan wilde Bunzingen met zenders (Braakhekke 1979, Volkers 1980, De Lyon en Martens 1981) bleek dat ze het open veld altijd snel oversteken. Ze zoeken hun voedsel in de ruige, hoge, vegetatie, in greppels, slootkanten, hagen en griendbosjes. Ook het erf rond de oude boerderij is van belang. Schuren, takkebossen en hooimijten, bieden dekking. Of moeten we zeggen: boden? Want al deze landschapselementen verdwijnen in veel streken. En dan gaat ook de Bunzing in aantal achteruit.

Die achteruitgang heeft nog méér redenen. Ook het voedsel wordt minder, want ook veel van de prooidersoorten gaan in aantal achteruit bij het verdwijnen van heggen, greppels, ruige slootkanten en oude schuren.

En veel Bunzingen vallen als verkeersslachtoffer.

Bejaging

Bunzing, Hermelijn en Wezel zijn ondergebracht in art. 8, 2e lid van de Jachtwet. Dat

Mr. Jos Klaassens en Jan Kruithof, samen met de hond op de illegale bunzingjacht.
Foto: Leeuwarder Courant.

betekent dat ze een beetje apart zijn gezet van wat vroeger 'schadelijk wild' heette en nu terecht 'overig wild' wordt genoemd.

De grondgebruikers, de boer dus, mag ze alleen op eigen erf bejagen. Voor de jager geldt die beperking niet. Over het algemeen zal niet zozeer de jager, als wel de jachtopzichter, achter de kleine roofdieren aangaan. Dat hoort bij de 'zorg' voor het veld (Rutten 1982). Ook daar is echter de houding tegenover de kleine roofdieren in positieve richting aan het veranderen.

Over de omvang van de bestrijding van roofdieren bestaan geen cijfers, wat de discussies over de stand van de Bunzing nogal speculatief maakt.

den (Brugge 1977, Leeuwenberg 1976). Figuur 1 is overgenomen uit de studie van Leeuwenberg en laat een uitgebreid menu zien, met onder andere Hazen, Konijnen, Katten, vogels en Kikkers. Verder bleek de Bunzing één van de weinige natuurlijke vijanden van de Muskusrat!

Bunzingen variëren hun menu naar seizoen en terrein. Zo eten ze bijvoorbeeld 's zomers meer Kikkers en 's winters meer aas.

Als een bepaalde prooidiersoort in aantal achteruitgaat, richten de Bunzingen zich op een meer algemene soort. Juist door die flexibiliteit kan de Bunzing een stabiliserende invloed hebben op ecosystemen (De Bruyn 1980).

Er zouden 'te veel' Bunzingen zijn.
Tekening:
Marius Kolvoort.

Sinds 1977 kennen Bunzingen, Hermelijnen en Wezels een schoontijd. Van 15 februari tot 15 juli mogen ze buiten het erf niet bejaagd worden. Maar, om met de hoofdredacteur van 'De Nederlandse Jager' te spreken, de schoontijd is 'als symptoom van een mentaliteitsomgeving belangrijk, voor de praktijk van geen importantie' (Cartouche 1977). Immers in die maanden komt men toch niet veel met het geweer in het veld.

Voedsel

Op het RIN is het menu van de Bunzing bestudeerd door analyse van maag-darminhou-

De gevarieerde voedselkeuze hangt samen met hun jaagmethode: struinend door de ruige vegetatie en bij een ontmoeting met een prooidier snel reageren. De reukzin is hierbij waarschijnlijk heel belangrijk.

Invloed op de vogelstand?

Als blijkt dat een bepaalde soort door een predator werd gegeten, weet je eigenlijk nog niets. Het dier kan als aas gegeten zijn. Of het kan een jong geweest zijn dat, als het niet door de Bunzing was gepakt, door een andere oorzaak, bijvoorbeeld voedseltekort, de volwassenheid niet zou hebben bereikt.

Men noemt dat wel 'compenserende mortaliteit'. Vogels kunnen vaak een vervolglegsel produceren, als hun nest door een Bunzing wordt leeggehaald.

Zo zijn er vele kanten aan de zaak. Wij moeten eigenlijk de oecologie en populatiedynamica van het prooidier bestuderen als wij iets willen weten over de invloed van de predator. In het algemeen geldt, dat nog nooit is aangetoond dat predatie door Bunzingen de stand van een prooidier werkelijk in gevaar heeft gebracht.

Conclusie

Er zijn geen goede aanwijzingen voor een toename van de bunzingstand. Door de ver-

arming van het landschap (afname heggen, ruige slootranden, bedrijfsrationalisatie) nemen de leefmogelijkheden voor Bunzingen af. Door uitbreiding en verharding van het wegennet vallen meer slachtoffers.

De jacht op deze dieren zou geheel gesloten moeten worden. Vlaanderen heeft al het goede voorbeeld gegeven.

Met dank aan S. Broekhuizen (RIN) en F. Leeuwenberg (Faunabeheer) voor het ter beschikking stellen van gegevens uit hun onderzoek.

■ Mevrouw J.M. Wallage-Drees, Lage ter A 17, 9718 BK Groningen; bestuurslid Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming.

LITTERATUUR:

- Braakhekke, W. (1979):** Het terreingebruik van Bunzing (*Putorius putorius* Linn.) en Steenmarter (*Martes foina* Erxl.). Verslag RIN, Arnhem.
- Brugge, T. (1977):** Prooidierkeuze van Wezel, Hermelijn en Bunzing in relatie tot geslacht en lichaamsgrootte. *Lutra* 19:39-49.
- Bruyn, G.J. de (1980):** Coëxistentie van concurrenten. *Vakblad voor Biologen* 60 (7) : 118-123.
- Cartouche (1977):** Schoontijd voor kleine predatoren. *De Nederlandse Jager* 82:291.
- Leeuwenberg, F. (1976):** Enkele aspecten van de biologie van de Bunzing (*Mustela putorius*). Rapport Directie Faunabeheer en RIN.
- Leeuwenberg, F. (1977):** Veranderde levensomstandigheden van de bunzing in ons land. *De Nederlandse Jager* 82: 738-739.
- Lyon, M. de & A. Martens (1981):** Ruimtelijke en temporele aspecten van het gedrag van bunzing en steenmarter in een cultuurlandschap in Oost-Nederland. Verslag RIN Arnhem.
- Rutten, A.P.M. (1982):** Statistieken. *De Nederlandse Jager* 82: 738-739.
- Volkers, F. (1980):** Radiotelemetrisch onderzoek m.b.t. het terreingebruik van bunzing (*Putorius putorius* Linn.) en steenmarter (*Martes foina* Erxl.). RIN-rapport, Arnhem.

Nederlandse Vereniging van Bunzingjagers opgericht

Op vrijdag 28 mei 1982 werd in Friesland de Nederlandse Vereniging van Bunzingjagers opgericht. Vele dagbladen maakten hiervan melding. Hoewel het 'murdejagen' in hoofdzaak een Friese aangelegenheid schijnt te zijn, wil men ook bunzingjagers van buiten Friesland aantrekken.

De doelstellingen/activiteiten van de vereniging zijn:

1. contacten leggen met bevoegde instanties om in overleg te trachten tot een zodanige wijziging van de huidige wettelijke regeling te komen, dat de traditionele bunzingjacht weer op legale wijze uitgeoefend kan worden. De schoontijd moet ook ter sprake komen.
2. intussen verzoek aan Officieren van Justitie tot niet-vervolgings-beleid.
Verder al hetgeen dat aan 1 en 2 dienstbaar kan zijn.

Voor de uitgave van een verenigingssticker heeft zich geen meerderheid uitgesproken.

- jaarlijks is er op de laatste vrijdag in mei een algemene ledenvergadering. Het bestuur of minimaal 15 leden kunnen een extra vergadering uitschrijven.
- de contributie voor het verenigingsjaar 1982/1983 bedraagt f 10,—.
- tot leden van de kascommissie zijn gekozen S. Doller, Donkerbroek en A. van der Veen, Oosterwolde.
- nieuwe leden kunnen bij ieder bestuurslid worden opgegeven.

De volgende bestuursleden werden gekozen:
Voorzitter: Jac. de Vries, Vogelsang 81, 9271 GC Zwaagwesteinde, 05113-1964.
Secretaris: Jan Kruihof, Menso Poppiusstraat 5, 8536 TW Oosterzee, 05144-825.
Penningmeester: Jantinus de Jong, Poorthof 4, 8431 KT Oosterwolde, 05160-5284. Bankrek. 31.46.55.778, Rabobank, Oosterwolde.
Lid: Joh. de Bruin, Sytsingawierslaan 39, 8605 CB Sneek, 05150-13917.

Lid: Johannes de Jong, Hoge Esch 27, 8431 MG Oosterwolde, 05160-4163.

Lid: Fokke Spinder, Nijkamp 5a., 9281 NA Harrema, 05124-2742.

Hieronder vermelden wij de tekst van enkele punten, opgesteld door deze vereniging, die mede hebben geleid tot de oprichting van de Nederlandse Vereniging van Bunzingjagers.

1. De traditionele bunzingjacht met hond en spade wordt al eeuwenlang, hoofdzakelijk in Friesland, uitgeoefend. De laatste jaren zijn er soms wat problemen tijdens deze uitoefening. Het kan zijn dat men weggestuurd wordt door de politie of dat er zelfs proces-verbaal wordt opgemaakt.

Dit komt, volgens ons, doordat een oudere lichte politiemensen langzamerhand verdwijnt. Deze was goed bekend met de aard en geschiedenis van de bunzingjacht en stond daar welwillend tegenover. Vaak werd door hen belangstellend naar de vangst gevraagd. Een jongere lichte politiemensen mist soms dit begrip, hetgeen in de praktijk aanleiding kan geven tot moeilijkheden. Het zal duidelijk zijn dat deze problemen in de toekomst alleen maar zullen toenemen als er met uw belangen geen rekening gehouden gaat worden.

2. Onder de oude Jachtwet van 1923 tot 1954 was de Bunzing schadelijk gedierte. Van jagen in wettelijke zin was toen nog geen sprake, daar jagen op wild gebeurt. Onder deze oude Jachtwet kon in de praktijk de bunzingvangst vrij beoefend worden. Bij de invoering van de nieuwe Jachtwet van 1954 is de Bunzing echter wild geworden. Dit betekent dat sinds 1954 pas echt van 'jagen' gesproken kan worden. Om te mogen jagen moet men onder andere jachtgerechtigd zijn, een jachtterrein van 40 bunder hebben, een jachtakte bezitten en 's nachts jagen is verboden. Verder geldt een schoontijd voor de Bunzing van 16 februari tot 15 juli en mag hij slechts met geoorloofde middelen gevangen worden.

Er is voor de jacht op de Bunzing één wettelijke uitzondering gemaakt. De grondgebruiker mag hem zonder jachtakte op zijn erf vangen. Hij kan daartoe ook een schriftelijke vergunning verlenen (alleen voor zijn eigen erf weer). Dit kan echter alleen overdag gebeuren, daar 's nachts niet gejaagd mag worden.

Het is duidelijk dat door al deze wettelijke bepalingen de traditionele bunzingjacht vrijwel onmogelijk is geworden. Dat het bijna 30 jaar geduurd heeft voordat u dit ook in de praktijk kon bemerken, was zoals gezegd mede te danken aan de begripvolle houding van de oudere politiemensen.

3. Bij de invoering van de nieuwe Jachtwet is uw belang, bij de sport die u al van oudsher beoefent, op geen enkele wijze aan bod gekomen. Voorgesteld werd zelfs alsof uw belang niet bestond door te spreken over een verandering van uitsluitend 'wetstechnische betekenis'!

Redelijke mensen als u bent, zoudt u hier misschien nog begrip voor kunnen hebben als door uw uitsluiting andere, zwaarder wegende, belangen

gediend zouden zijn. Dit is echter volgens ons niet zo, want:

— de erkende jacht heeft geen belang bij de Bunzing als bejaagbaar wild. Men probeert de Bunzing slechts weg te vangen als een te grote bunzingstand ten koste gaat van het overig wild. En doet dan soms een beroep op u. Mede doordat de erkende jacht uw bunzingjacht niet zozeer als 'broodroof' ziet zal deze, zo hopen wij, niet onwelwillend tegenover ons streven staan.

— natuurbescherming en faunabeheer vermoeden een achteruitgang van de bunzingstand. Dit wordt echter geheel toegeschreven aan herverkaveling, uitbreiding weggennet enz. De jacht heeft dus hier vrijwel geen invloed. Volgens ons is dat juist, daar een heel legioen van broodjagers er vroeger niet in is geslaagd de Bunzing uit te roeien.

Wat overigens te betwisten valt is de achteruitgang zelf. Zo spreekt de Nederlandse Vereniging van Jachttopzichers van een onaanvaardbare toename van de roofdierstand.

Nu onze vereniging echter bestaat kan men ons hierover wel om advies vragen. Wij hebben bijvoorbeeld enige oudere leden waarvan sommigen al (veel) langer dan 50 jaar de bunzingjacht beoefenen. De kennis bij een zo'n lid is wellicht groter dan wat alle andere instanties nu samen weten.

Samengevat dus: een bepaalde groep, die wij nu vertegenwoordigen, wordt zomaar uitgesloten van een sport die zij altijd beoefend heeft en voor velen de enige mogelijkheid bood om een aan het jachtbedrijf verwante sport te beoefenen. Andere belangen die dit zouden kunnen rechtvaardigen bestaan niet.

4. Over de strafrechtelijke wetshandhaving door de overheid valt ook nog iets te zeggen. Als regel bevindt men zich 's nachts op de openbare weg, in bezit van spade en hond. Spade en hond zijn niet alleen jachtmiddelen, zoals genoemd in de Jachtwet, maar ook algemeen voorkomende gebruiksvoorwerpen en huisdieren. Hiermede kan men ook bijvoorbeeld kleine, niet tot het wild behorende roofdieren bemachtigen (bijvoorbeeld Veldmuis, Bruine Rat, Muskusrat en dergelijke).

De Officier van Justitie zal, wil hij het bunzingjagen kunnen bewijzen, dan ook meer bewijs moeten aandragen. In overeenstemming hiermee is een vonnis van de Kantonrechter te Zwolle, die het zich 's nachts bevinden op de openbare weg met hond en spade niet strafbaar vond (en het bunzingjagen dus niet bewezen achtte).

Bovendien kan men zich het volgende nog afvragen. De ontmoetingen met de politie zijn schaars en geven vaak ook geen aanleiding tot problemen. De bunzingjager kan deze nachtelijke ontmoetingen makkelijk vermijden. Dat hij dit als regel niet doet komt omdat hij van oudsher gewend is onbemerkt te kunnen bunzingjagen en zich niet als de bekende dief in de nacht wil gedragen. En toch is de pakkans wegens de omstandigheden door de politie al uiterst klein. En als hij dan eens een keer 'gepakt' wordt voelt hij soms de verbazing bij de politie dat hij geen 'echte' stroper is. Moet dan de hele strafrechtelijke molen in werking gesteld worden?

Al met al zijn er voor de overheid in theorie en

praktijk grote problemen om voor zo'n kleine overtreding (vergeleken met andere vormen van stroperij) de wet te handhaven. Terwijl velen, en niet alleen altieve bunzingjagers, de wet op dit punt niet juist vinden.

5. De vereniging zal onze zaak voorleggen aan de betreffende instanties. Uitgaande van het feit dat de Bunzing nu wild geworden is vragen wij slechts wettelijke mogelijkheden om deze diersoort te bejagen, zoals dat altijd door ons gedaan is. In het hele jachtgebeuren gaat het maar om een uiterst bescheiden plaatsje dat van oudsher door ons ingenomen is. Een goed beleid behoeft niet alles te nemen, maar ook iets te laten. Temeer daar er geen redenen zijn om alles te nemen. De huidige schoontijd willen wij uiteraard ook in het overleg betrekken.

Daar dit natuurlijk geen kwestie van enkele maanden is, zullen wij in de tussentijd de Officieren van Justitie benaderen. Met het verzoek de bunzingjacht, die ondanks het wettelijk verbod sinds 1954 in de praktijk toch ruim 20 jaar vrij is geweest, weer vrij te laten. In ieder geval in afwachting van de uitkomst van het overleg.

Tevens zullen wij subsidiemogelijkheden onderzoeken (onze zustervereniging de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging te Amersfoort schijnt

ook jaarlijks f 180.000,— te krijgen). Belangrijker echter dan de hoogte van het bedrag is de symbolische waarde hiervan, de erkenning dat wij ook nog bestaan.

6. Hoewel niet de opzet, is er bij de oprichting van de vereniging nog vrij veel positieve publiciteit geweest. Een teken hoezeer onze zaak nog leeft in Friesland. Alleen al om deze reden heeft de vereniging genoeg bestaansrecht. Onnodig te zeggen dat u als lid daar ook aan bij kunt dragen, door te bedenken dat uw gedrag niet alleen uw eigen belangen kan schaden of ten goede komen, maar ook die van uw medeleden en de vereniging.

7. Ten slotte nog het volgende. Zolang de jacht in het algemeen nog bestaansrecht heeft geldt dit zeker voor de traditionele bunzingjacht. De bunzingjacht is vergeleken met vele andere vormen van jacht een uiterst sportief gebeuren (moeilijke vangbaarheid, gebruik van spade en hond en dergelijke).

Een reden temeer om zich er voor in te zetten.

■ Nederlandse Vereniging van Bunzingjagers, secretaris: Jan Kruithof, Menso Poppiusstraat 5, 8536 TW Oosterzee, 05144-825 (juni 1982).